MUSIQA TARBIYA VA IJTIMOIY ONG: PEDAGOG KADRLAR SALOHIYATINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI

Ro‘ziyeva Munisa G‘anijon qizi
Guliston davlat pedagogika instituti talabasi
Ilmiy rahbar: **Nuraliyeva Zuhra Anvarovna**
Guliston davlat pedagogika instituti o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada musiqiy tarbiyaning ijtimoiy ongni shakllantirishdagi o‘rni, pedagog kadrlar salohiyatini oshirishning dolzarb masalalari hamda zamonaviy ta’lim tizimida uchrayotgan muammolar tahlil qilinadi. Shuningdek, musiqa ta’limining innovatsion yondashuvlari, pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish yo‘llari va amaliy takliflar bayon etiladi.

Kalit so‘zlar: Musiqiy tarbiya, ijtimoiy ong, pedagog kadrlar, ta’lim tizimi, madaniyat, estetik tarbiya, kasbiy rivojlanish, musiqa pedagogikasi, ijodkorlik, milliy qadriyatlar, ma’naviy tarbiya, san’at ta’limi, pedagogik mahorat, musiqa savodxonligi, madaniy meros.

Bugungi globallashuv jarayonida yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash dolzarb vazifalardan biridir. Ayniqsa, musiqiy tarbiya nafaqat estetik didni shakllantiradi, balki shaxsning

ijtimoiy ongini rivojlantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan pedagog kadrlarning salohiyatini oshirish masalasi alohida ahamiyat kasb etadi.

Chunki zamonaviy jamiyatda yoshlarning dunyoqarashi, fikrlash tarzi va madaniy saviyasi ko‘p jihatdan ta’lim tizimi orqali shakllanadi. Musiqiy tarbiya esa bu jarayonda o‘ziga xos vosita bo‘lib, o‘quvchilarda nafaqat san’atga qiziqish uyg‘otadi, balki ularni ijtimoiy hayotga ongli munosabatda bo‘lishga o‘rgatadi.

Agar pedagog zamonaviy metodlarni qo‘llay olsa, o‘quvchilarni darsga faol jalb etadi va ularning ijodiy qobiliyatlarini yuzaga chiqaradi. Aks holda, ta’lim jarayoni biryoqlama bo‘lib qoladi va kutilgan natijaga erishish qiyinlashadi.

Asosiy qism: 1. Musiqiy tarbiyaning ijtimoiy ongga ta’siri. Musiqiy tarbiya jamiyatning ijtimoiy ongini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. U insonning nafaqat estetik didini, balki fikrlash tarzini, qadriyatlarini va jamiyatga bo‘lgan munosabatini ham rivojlantiradi. Quyida uning asosiy ta’sir jihatlari keltirilgan:

-qadriyatlar va madaniyatni shakllantiradi

Musiqa orqali milliy an’analar, urf-odatlar va tarixiy meros avloddan avlodga o‘tadi. Bu esa jamiyat a’zolarida umumiy madaniy ongni mustahkamlaydi.

-axloqiy tarbiyani kuchaytiradi

Musiqiy asarlar ko‘pincha ezgulik, vatanparvarlik, do‘stlik kabi g‘oyalarni targ‘ib qiladi. Natijada insonlarda ijobiy axloqiy sifatlar shakllanadi.

-emotsional va ruhiy rivojlanishga ta’sir qiladi

Musiqa insonning his-tuyg‘ularini boyitadi, empatiya (boshqalarni tushunish) qobiliyatini rivojlantiradi. Bu esa ijtimoiy munosabatlarning sog‘lom bo‘lishiga yordam beradi.

-jamoaviylik va ijtimoiy birdamlikni oshiradi

Qo‘shiq kuylash, ansamblda ishtirok etish kabi faoliyatlar odamlarni birlashtiradi, hamkorlik va o‘zaro hurmatni kuchaytiradi.

-tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi

Musiqani tushunish va tahlil qilish jarayoni insonni chuqurroq fikrlashga undaydi. Bu esa ijtimoiy ongning rivojlanishiga xizmat qiladi.

-ijtimoiy muammolarga e’tibor qaratadi

Ko‘plab musiqiy asarlar jamiyatdagi muammolarni yoritadi (tengsizlik, adolatsizlik va boshqalar). Bu odamlarni o‘ylashga va faol pozitsiya egallashga undaydi.

Musiqiy tarbiya-bu faqat san’atni o‘rganish emas, balki jamiyat ongini shakllantiruvchi kuchli vositadir. U insonni har tomonlama rivojlantirib, uni faol, ongli va madaniyatli shaxs sifatida kamol toptiradi.

2. Pedagog kadrlar salohiyatini oshirish zarurati. Zamonaviy ta’lim tizimi pedagogdan faqatgina o‘z fanini bilishni emas, balki keng qamrovli bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishni talab qiladi. Chunki bugungi kunda ta’lim jarayoni tez o‘zgarib bormoqda va bu o‘zgarishlarga moslashish pedagogning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Avvalo, pedagog innovatsion pedagogik texnologiyalarni bilishi zarur. Bu degani, u yangi o‘qitish usullarini, zamonaviy metodlarni va ta’limda samarali yondashuvlarni amaliyotda qo‘llay olishi kerak. Masalan, interfaol metodlar, muammoli ta’lim, loyiha asosida o‘qitish kabi usullar o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi.

Shuningdek, bugungi raqamli davrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Pedagog kompyuter, internet resurslari, multimedia vositalari va onlayn platformalardan samarali foydalanishi orqali darslarni yanada qiziqarli va tushunarli tashkil etishi mumkin. Bu esa o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshiradi.

Bundan tashqari, pedagog ijodiy va interfaol metodlarni qo‘llay olishi lozim. Ijodiy yondashuv o‘quvchilarning qobiliyatlarini ochib berishga yordam beradi, interfaol metodlar esa ularni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Natijada o‘quvchilar faqat tinglovchi emas, balki fikrlovchi va muhokama qiluvchi shaxs sifatida shakllanadi.

Shu bilan birga, pedagogning o‘z ustida ishlashi, yangiliklarga ochiqligi va kasbiga bo‘lgan mas’uliyati ham uning salohiyatini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Zamonaviy pedagog-bu nafaqat o‘qituvchi, balki tarbiyachi, yo‘naltiruvchi va motivator hamdir.

3. Pedagog kadrlar faoliyatida uchrayotgan zamonaviy muammolar. Hozirgi kunda musiqiy ta’lim tizimida va pedagog kadrlar faoliyatida bir qator tizimli muammolar kuzatilmoqda. Ushbu muammolar ta’lim sifati va o‘quvchilarning ijtimoiy ongini shakllantirish jarayoniga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

Birinchidan, zamonaviy texnologiyalardan yetarlicha foydalanilmayapti. Raqamli ta’lim vositalari, multimedia darslari, onlayn platformalar va interaktiv dasturlar musiqa ta’limida katta imkoniyatlarga ega bo‘lsa-da, ularning amaliyotda qo‘llanilishi cheklangan. Masalan, audio va video materiallar, virtual musiqa asboblari yoki notalarni o‘rganishga mo‘ljallangan dasturlardan to‘liq foydalanilmasligi dars samaradorligini pasaytiradi.

Ikkinchidan, pedagoglarning doimiy kasbiy rivojlanishiga yetarli e’tibor berilmayapti. Ba’zi o‘qituvchilar zamonaviy metodika va innovatsiyalarni o‘zlashtirishga yetarlicha intilmaydi. Malaka oshirish kurslari ko‘pincha nazariy xarakterda bo‘lib, amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirishga kam e’tibor qaratadi. Natijada pedagoglar yangi ta’lim talablariga moslashishda qiyinchiliklarga duch keladi.

Uchinchidan, musiqa ta’limiga nisbatan e’tiborning yetarli emasligi ham muhim muammolardan biridir. Ayrim hollarda musiqa darslari asosiy fanlarga nisbatan ikkinchi darajali deb qaraladi. Bu esa o‘quvchilarda san’atga bo‘lgan qiziqishning pasayishiga olib keladi. Holbuki, musiqiy tarbiya shaxsning ma’naviy va estetik rivojida muhim o‘rin tutadi.

To‘rtinchidan, moddiy-texnik bazaning yetarli darajada rivojlanmaganligi ham muammolardan biri hisoblanadi. Ba’zi ta’lim muassasalarida musiqa asboblari, texnik jihozlar va o‘quv resurslari yetishmaydi. Bu esa amaliy mashg‘ulotlarni samarali tashkil etishga to‘sqinlik qiladi.

Shuningdek, o‘quv dasturlarining zamon talablariga to‘liq mos kelmasligi ham kuzatilmoqda. Ba’zi dasturlar eskirgan bo‘lib, ular zamonaviy musiqa yo‘nalishlari, global madaniy jarayonlar va yangi pedagogik yondashuvlarni yetarlicha qamrab olmaydi.

Yuqoridagi muammolarni hal etish uchun tizimli yondashuv, zamonaviy metodlarni joriy etish va pedagog kadrlarning uzluksiz rivojlanishini ta’minlash muhim ahamiyatga ega.

Xulosa: Men bu maqoladan shuni aytmoqchimanki, musiqiy tarbiya shaxsning ijtimoiy ongini shakllantirishda juda muhim o‘rin tutadi. Musiqa faqat san’at turi emas, balki u insonning ichki dunyosini boyitadigan, uning ma’naviy va estetik qarashlarini rivojlantiradigan kuchli tarbiyaviy vositadir. Ayniqsa, yosh avlod tarbiyasida musiqa orqali milliy qadriyatlarni singdirish, vatanparvarlik, insonparvarlik va madaniy ongni shakllantirish mumkin.

Maqolada tahlil qilinganidek, musiqiy tarbiya samaradorligi bevosita pedagog kadrlarning kasbiy salohiyatiga bog‘liq. Men shuni ta’kidlamoqchimanki, agar o‘qituvchi zamonaviy bilimga, innovatsion metodlarga va yetarli pedagogik kompetensiyaga ega bo‘lsa, u o‘quvchilarda nafaqat musiqiy bilim, balki ijtimoiy ong va ijodiy fikrlashni ham shakllantira oladi. Aksincha, pedagogning zamon bilan hamnafas bo‘lmasligi ta’lim sifatining pasayishiga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov.I.A. Yuksak ma’naviyat-yengilmas kuch. Toshkent, 2008.
2. Mirziyoyev.Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. Toshkent, 2021.
3. Abdurahmonov.Q. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent, 2020.
4. Sayfullayeva.R. Musiqa ta’limi metodikasi. Toshkent, 2019.
5. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. 2020-yil tahriri.
6. Pedagogik innovatsiyalar va zamonaviy ta’lim texnologiyalari bo‘yicha ilmiy maqolalar to‘plami.